

Σαντορίνη: Προοπτικές μιας βιώσιμης πορείας

Μαρία Μπούρα - 12/04/2023

Ερευνητική Εργασία

Φοιτήτρια: Μαρία Μπούρα

Επιβλέπων: Κωσταντίνος Τσιαμπάος

Πανεπιστημιακό Ίδρυμα: ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Παρουσίαση: Σεπτέμβριος 2022

Αντικείμενο της παρούσας ερευνητικής εργασίας αποτέλεσε η ανάλυση των διαφορετικών κύκλων ζωής του νησιού της Σαντορίνης στη διάρκεια των χρόνων, η ιδιαιτερότητα του νησιού ως πολιτιστικού χώρου και ο ρόλος της αρχιτεκτονικής από τους πρώτους χρόνους κατοίκησης του νησιού μέχρι τη σημερινή εποχή.

3η Χιλιετία π.Χ. - Ύστερη Εποχή του Χαλκού

Οικισμός του Ακρωτηρίου : Τοπογραφικό και εικόνες τοιχογραφιών

Η γη του νησιού της Σαντορίνης αποτελεί ένα ημερολόγιο κατακόρυφης κατοίκησης, και η παραδοσιακή αρχιτεκτονική με την οποία πλαισιώνεται αποτελεί παράδειγμα για το πώς ο άνθρωπος επινοεί την κατοικία του με ένα αίσθημα σεβασμού και εξάρτησης από τη γη. Ο παραδοσιακός τρόπος αυτός κατοίκησης εκφράζει τη συνεργασία φύσης και τεχνήματος. Για αυτό και αυτή η γη αποτελεί ένα αρχείο πολιτισμού το οποίο πρέπει να διαφυλαχθεί. Κατά την υπερδόμηση του 21ου αιώνα, φαίνεται να έχει καταργηθεί αυτή η αιώνια συνεργασία, καθώς όσα κτίρια κτίζονται πλέον δεν έχουν καμία σύνδεση ούτε με τη γη αλλά ούτε και με την ταυτότητα του τόπου, αφού η ίδια έχει αλλοιωθεί αρκετά. Η πραγματικότητα του τόπου έχει απορροφηθεί από μία προσομοίωση της τοπικότητας και της αυθεντικότητας.

Πολιτισμική φέρουσα ικανότητα Σαντορίνης

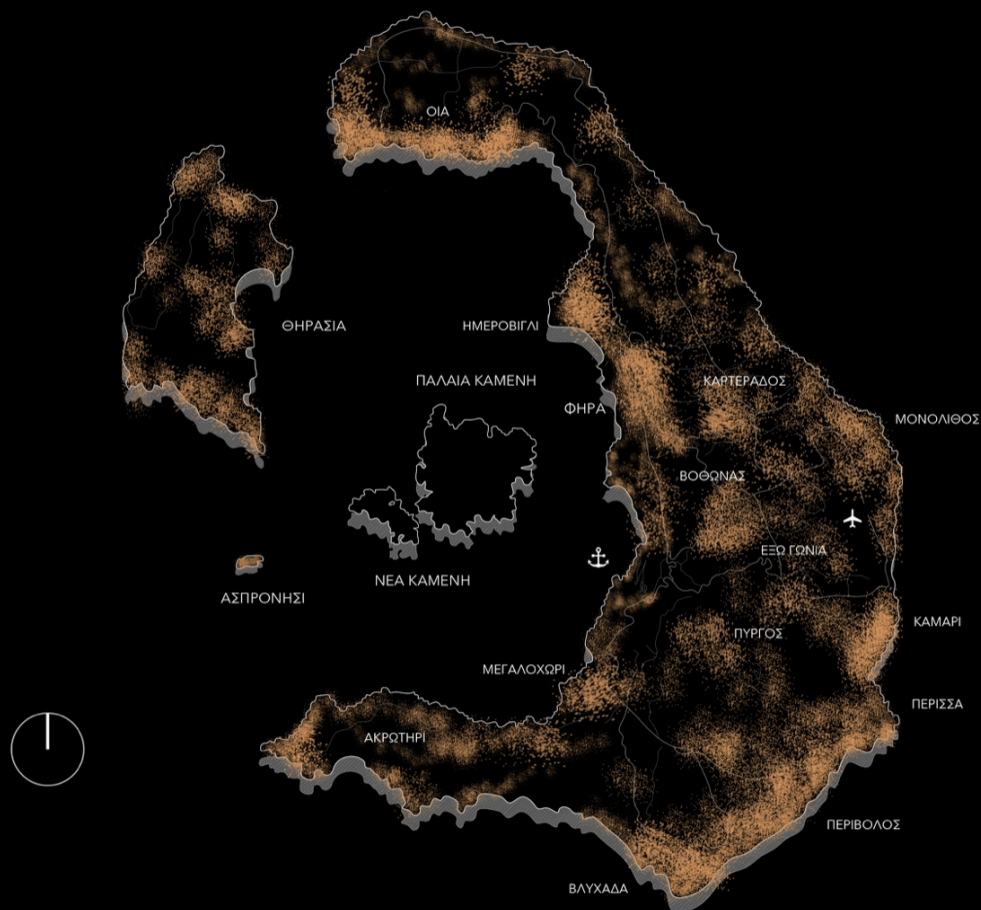
Κατασκευή νέων καταλυμάτων στους παραδοσιακούς οικισμούς του Ακρωτηρίου και της Έξω Γωνίας

Τουριστική έκρηξη

Χάρτης οικιστικής εξάπλωσης

Αντιθέσεις στο νησί της Σαντορίνης

Εποχικότητα στη Σαντορίνη - αντίθεση καλοκαιριού και χειμώνα

Η αιγαιοπελαγίτικη αρχιτεκτονική στις μέρες μας δεν “προέρχεται” πλέον από μια γη που είναι η ίδια αναπαράσταση του εαυτού της, αλλά είναι κατασκευασμένη από τον σύγχρονο άνθρωπο με όρους και με λογικές που εκείνος επιβάλλει. Η σχέση της αρχιτεκτονικής με την παράδοση δεν είναι δημιουργική και δεν

προέρχεται μέσα από εμπειρίες και βιώματα, αλλά μιμείται και υπονομεύει την αξία της παράδοσης και του τόπου. Έτσι, η μοναδικότητα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής χάνεται, αφού χάνεται και η τοπικότητά της. Ο πιο διαδεδομένος, πλέον, κτιριακός τύπος στο νησί είναι αυτός που καλύπτει την ολιγοήμερη παραμονή και όχι τη διαμονή ή τη διαβίωση.

Αλλαγές στην απασχόληση των ντόπιων

Παραδοσιακές ασχολίες σε αντίθεση με τη σημερινή απασχόληση των κατοίκων του νησιού

Αντιθέσεις στο νησί της Σαντορίνης

Ανθρώπινες σχέσεις και καθημερινότητα την δεκαετία του '60

Κίνδυνο για το νησί αποτελεί η έλλειψη μίας γενικής στρατηγικής που θα προστατεύσει και θα εξασφαλίσει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της Σαντορίνης. Το νησί αποτελεί ένα πολυσύνθετο πεδίο σχεδιασμού για τον κάθε

αρχιτέκτονα που επιθυμεί να δραστηριοποιηθεί στον τόπο αυτό. Ο αρχιτέκτονας έρχεται αντιμέτωπος με μία σειρά ερωτημάτων στα οποία πρέπει να δώσει απαντήσεις μέσω του σχεδιασμού του. Πώς χτίζουμε σε ό,τι αποκαλούμε παραδοσιακό περιβάλλον; Είμαστε καταδικασμένοι μόνο στην πορεία καθόδου και στη λατρεία του παρελθόντος; Ποιο είναι το δικαίωμά μας σήμερα επέμβασης στο περιβάλλον μέσω του τεχνικού πολιτισμού της εποχής μας;

Αντιθέσεις στο νησί της Σαντορίνης

Άποψη οικισμού Θιάς και Εμπορείου - διαφορά τουριστικής αλλοίωσης

Κατηγορίες και χαρακτηριστικά οικισμών

Οικισμοί σε πλαγιές

Άποψη του οικισμού Καμάρι τη δεκαετία του '60 και σήμερα

Σήμερα οι διαδικασίες, οι τρόποι και οι στόχοι της επέμβασης σε τόπους ιδιαίτερης αξίας ως προς τις κληροδοτημένες, παραδοσιακές, ανώνυμες μαρτυρίες, έχουν τελείως διαφοροποιηθεί. Πιστεύω πως η πρωταρχική αιτία για τη μελέτη ενός τόπου είναι η απόκτηση γνώσης από αυτόν. Τα περιβάλλοντα που έχουν δημιουργηθεί πολύ πιο πριν και έχουν ονομασθεί "παραδοσιακά", μας παρέχουν μια απίστευτη πηγή γνώσεων

από την οποία μπορούμε να αντλήσουμε πάρα πολλά διδάγματα. Τα διδάγματα αυτά περικλείουν ιδέες για το πώς να σχεδιάζει κανείς για ορισμένες κοινωνικές ομάδες ή σε ορισμένες τοποθεσίες, και για τον τρόπο με τον οποίο τα περιβάλλοντα δημιουργούν ή ενισχύουν την ταυτότητα ενός τόπου. Θεωρώ πως ο μόνος τρόπος προσέγγισης για έναν σχεδιασμό αντιπροσωπευτικό της εποχής μας, είναι η βαθιά πολιτισμική αυτογνωσία του αρχιτέκτονα, που περιλαμβάνει και την επεξεργασία του νοήματος του κάθε τόπου και των σημασιοδοτήσεων τις οποίες η σημερινή συγκυρία είναι σε θέση να προσδώσει.

Αποτέλεσμα ανοικοδόμησης & νέοι οικισμοί

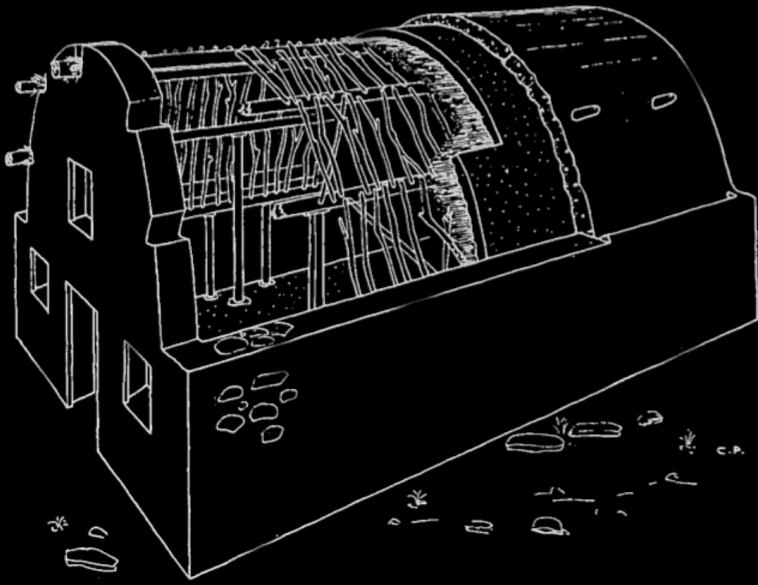
Μοντερνισμός και παράδοση

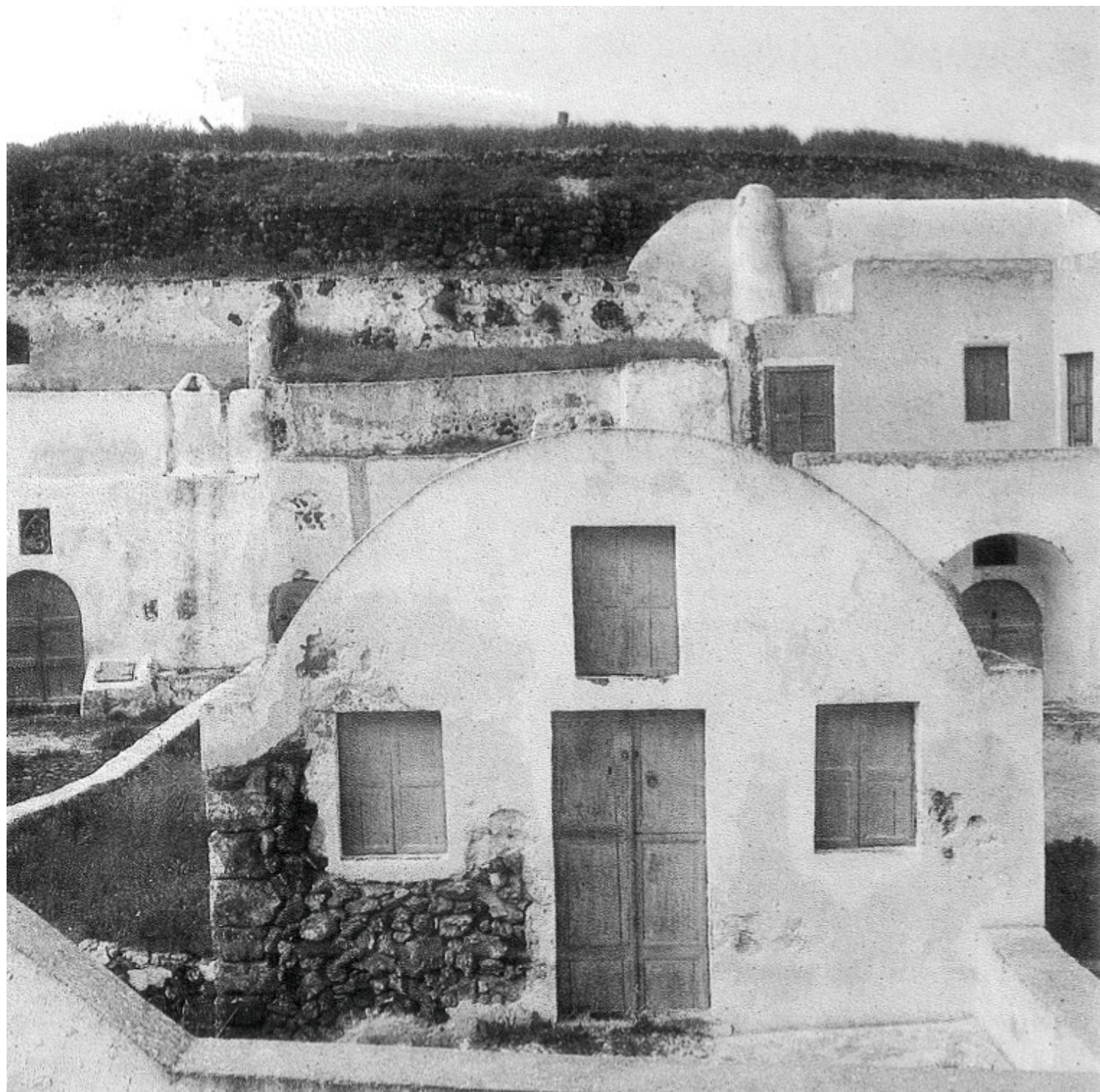
Στοιχεία ανώνυμης αρχιτεκτονικής

Υλικά κατασκευής

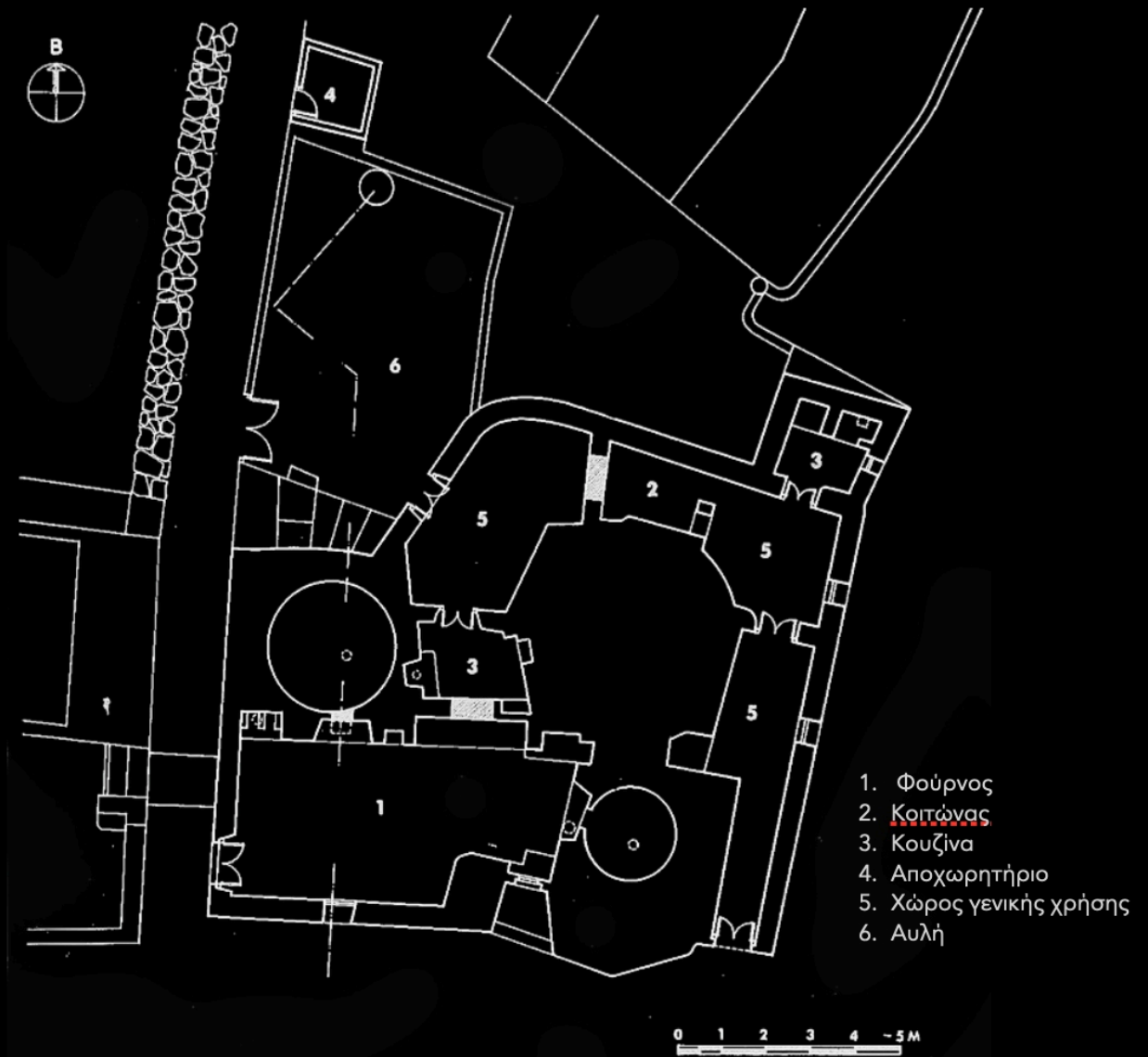
Διαδικασία κατασκευής θόλων

Υλικά δόμησης και τύποι κατοικιών

Αγροτικό σπίτι

Κατηγορίες και χαρακτηριστικά οικισμών

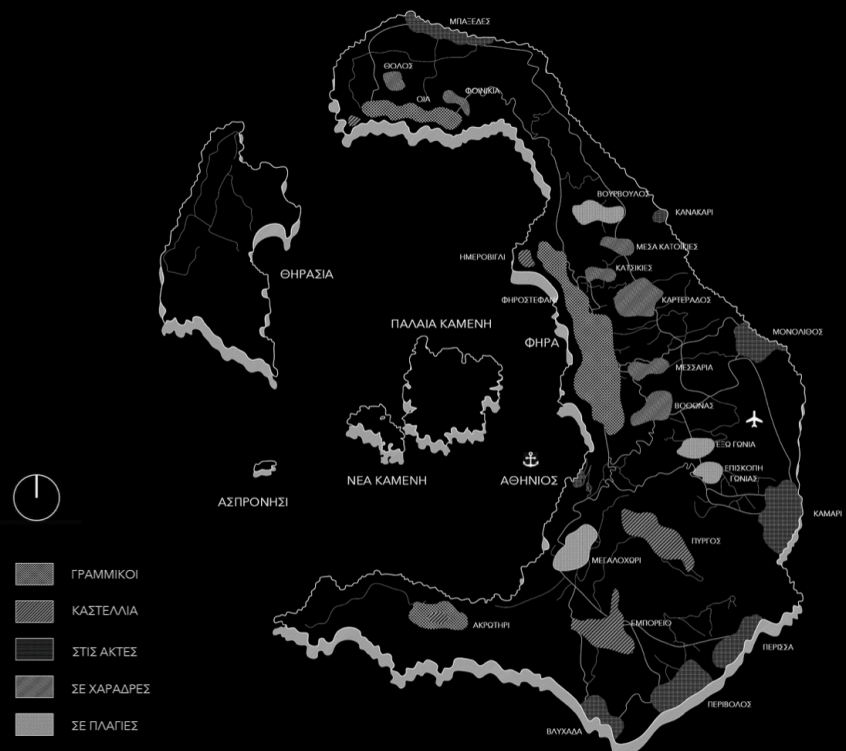
Καστρικοί οικισμοί ή καστέλια

Φωτογραφία από τον Γούλα του Ακρωτηρίου και κάτωψη

Κατηγορίες και χαρακτηριστικά οικισμών

Χάρτης κατηγοριοποίησης οικισμών

Αποτέλεσμα ανοικοδόμησης & νέοι οικισμοί

Καμάρι

Νέο πολεοδομικό σχέδιο Καμαριού μετά την ανοικοδόμηση

Ο σχεδιασμός σήμερα, στο παραδοσιακό περιβάλλον της Σαντορίνης, πρέπει να κινείται με ρεαλισμό και ταυτόχρονα με βαθιά πολιτισμική συνείδηση, τηρώντας τις αποστάσεις τόσο από την εκφραστική ελευθερία όσο και από τη στείρα αντιγραφή, έτσι ώστε να δημιουργήσει μία νέα τοπικότητα, που θα στοχεύει στην παραγωγή μιας ντόπιας μορφής χωρίς να παραδίδεται στην ευκολία της επανάληψης των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών μορφών.

The subject of this research work was the analysis of the different life cycles of the island of Santorini over the years, the uniqueness of the island as a cultural space and the role of architecture from the first times of the

island's habitation until the present day.

The land of the island of Santorini is a calendar of vertical habitation and the traditional architecture with which it is framed is an example of how man invents his dwelling with a sense of respect and dependence on the land. This traditional way of living expresses the cooperation of nature and artifice. That is why this land is a culture archive that must be preserved. During the superstructure of the 21st century, it seems that this eternal cooperation has been abolished, as the buildings that are built now have no connection either with the land or with the identity of the place, since it has been altered enough. The reality of place has been absorbed by a simulation of locality and authenticity.

Today's Aegean architecture no longer "comes" from a land that is itself a representation of itself, but is constructed by modern man with conditions that he imposes. Architecture's relationship with tradition is not creative and does not come from experience, but imitates and undermines the value of tradition and place. Thus, the uniqueness of traditional architecture is lost since its locality is also lost. The most widespread, now, building type on the island is the one that covers a short stay and not accommodation or living. A threaten for the island is the lack of a general strategy that will protect and ensure the special character of Santorini. The island is a complex design field for every architect who wants to work in this place. The architect is faced with a series of questions to which he must provide answers through his design. How do we build in what we call a traditional environment? Are we doomed only to the downward spiral and the worship of the past? What is our right today to intervene in the environment through the technical culture of our time?

Today, the procedures, methods and objectives of intervention in places of special value in terms of inherited, traditional, anonymous testimonies have completely changed. I believe that the primary reason for studying a place is to gain knowledge from it. Environments that have been created long before and have been called "traditional" provide us with an incredible source of knowledge from which we can draw many lessons. These lessons encompass ideas about how to design for certain social groups or in certain locations and how environments create or reinforce a place's identity. I believe that the only way to approach a design representative of our time is the deep cultural self-awareness of the architect, which also includes the processing of the meaning of each place and the meanings that the current situation is able to give.

Design today, in the traditional environment of Santorini, must move with realism and at the same time with a deep cultural consciousness, keeping the distances both from expressive freedom as well as from sterile copying, so as to create a new locality, which will aim to produce a local form without surrendering to the ease of repeating traditional architectural forms.